Kvænangen kommune
Návuona suohkan
Naavuonon komuuni

Til Klima- og miljødepartementet
Deres referanse 26/4470

Burfjord 14. oktober 2026

Innspill til stortingsmelding om laks, sjøørret og sjørøye

Kvænangen kommune ber om en forvaltning som sikrer bestandene av villaks, sjøørret og sjørøye og grunnlaget for fortsatt lokalt fiske. Kvænangselva er et nasjonalt laksevassdrag og munner ut i den nasjonale laksefjorden Kvænangen. Det må sikres langsiktig finansiering av overvåking og tiltak mot pukkellaks. Sjøørret, sjørøye og bestandene i mindre vassdrag må også få tydeligere plass i forvaltningen.

Kultur og historisk bruk

Kvænangen er et møtested for norsk, kvensk og samisk kultur. Fiske i elver og fjord har gitt mat og inntekt og vært en del av livsgrunnlaget i generasjoner. Kunnskap om fisket er overført mellom generasjoner. Kommuneplanens samfunnsdel slår fast at kommunen skal bevare identiteten som «tre stammers møtested».

Det tradisjonelle sjølaksefisket må anerkjennes som en del av lokal kultur og historisk bruk, også sjøsamiske og kvenske fisketradisjoner. Reguleringene i sjø og elv må bygge på kunnskap om bestandene og belastningen fra de ulike fiskeriene. Lokale rettighetshavere og brukere må få medvirke og bidra med sin kunnskap. Samiske og kvenske rettigheter og interesser må ivaretas. Fortsatt fiske forutsetter at bestandene tåler det.

Bedre kunnskap om bestandene

Kunnskapsgrunnlaget må styrkes gjennom hele livssyklusen til villaks, sjøørret og sjørøye. Vi trenger bedre overvåking av lakseinnsig, smoltutvandring og bestandene i nord, også i mindre vassdrag.

Det er særlig behov for mer kunnskap om livsfasen i sjøen. Denne fasen ser ut til å være avgjørende for overlevelsen, samtidig som årsakene til utviklingen er for dårlig kjent. Det bør derfor satses mer på forskning og langsiktig overvåking av forholdene i de marine økosystemene.

Sonar, video og andre egnede metoder bør brukes for å følge bestandene og som grunnlag for regulering av fisket gjennom sesongen. Kriteriene for begrensning og gjenåpning må være

klare. Kommunene trenger også kunnskap om vandringsveier og leveområder som grunnlag for areal- og kystsoneplanlegging.

Tiltak mot pukkellaks

Statskog opplyste 8. august 2025 at om lag 11 000 pukkellaks var tatt ut av Kvænangselva. Driften av fella krevde betydelige ressurser. Dette arbeidet trenger langsiktig finansiering og bemannet drift.

Tiltak mot pukkellaks må profesjonaliseres. Tidligere år har det vært basert på frivillig innsats. Det er ikke en forsvarlig måte å håndtere bekjempelse av denne uønskede arten. Tekniske løsninger må profesjonaliseres både på grunn av sikkerhet for personell og sikkerhet for forsvarlig løsning av oppgaven.

Ansvar og finansiering må være avklart før sesongen 2027. Tiltakene må planlegges sammen med rettighetshavere og lokale lag.

Kvænangen kommune ber også om at målrettet fangst av pukkellaks i sjøen prøves ut før fisken går opp i elvene. Sjølaksefiskernes kunnskap og erfaring bør brukes. Redskapene må kunne skille ut pukkellaks og samtidig begrense skade på villaks, sjøørret og sjørøye. Tiltak i sjø og elv må ses i sammenheng.

Døgnkvote i elvefisket

Vi ber om en nasjonal øvre grense for hvor mange atlantiske laks den enkelte fisker kan avlive per døgn. Grensen må gjelde samlet, også ved fiske i flere elver samme dag. Lokale kvoter må kunne være strengere, og fisket må kunne stenges når bestandene krever det. Pukkellaks skal ikke inngå i kvoten.

Fiskepress og lokal bæreevne

Flere av vassdragene i Kvænangen er små og har begrenset kapasitet for økt fiskepress. Kommunen ser økende interesse for sportsfiske, også fra tilreisende. Dette kan gi positive ringvirkninger for reiseliv og lokal verdiskaping, men kan samtidig skape press på sårbare bestander og på den lokale tilgangen til fiske.

Forvaltningen må derfor gi rom for lokale reguleringer som tar hensyn til bestandssituasjonen, størrelsen på vassdraget og det samlede fiskepresset. God fangstrapportering og oversikt over faktisk fisketrykk bør ligge til grunn for reguleringene.

Villfisk og havbruk

Kvænangen skal ta vare på villfisken og samtidig legge til rette for havbruk og fiskeri. Meldingen må samordnes med oppfølgingen av Havbruksmeldingen. Tiltak mot lakselus og rømming må gi dokumentert bedre beskyttelse av villfisken. Næringene trenger klare krav og forutsigbarhet.

Elvemunninger, vandringsveier og grunne beiteområder må beskyttes. Den samlede belastningen fra inngrep og næringsaktivitet må vurderes.

Klimatilpasning, restaurering og vannkraft

Endringer i vanntemperatur og vannføring må følges, slik at tiltak og fiskereguleringer kan tilpasses et endret klima. Staten bør bidra til restaurering av gyte- og oppvekstområder, gjenåpning av bekker og reetablering av kantvegetasjon. Tiltak som samtidig reduserer flomfare bør prioriteres der de er egnet.

Lokale erfaringer viser hvor store konsekvenser fysiske inngrep kan få. Aboelva og Niemanaikkuelva har mistet sine anadrome bestander etter kraftutbygging. I Kvænangselva og Burfjordelva er laksetrapper ute av drift. Dette begrenser tilgjengelige gyte- og oppvekstområder vesentlig.

Restaurering og gjenåpning av vandringsveier bør derfor være en tydelig del av den nasjonale politikken. Vandringshindre må kartlegges, og kravene til fiskepassasje ved kulverter, bruer og andre inngrep må være tydelige.

Ved revisjon av vannkraftkonsesjoner må hensynet til anadrome bestander ivaretas bedre og mer helhetlig. NVE bør sikre at nasjonale mål og føringer for villaks, sjøørret og sjørøye faktisk får gjennomslag i revisjonsprosessene, blant annet gjennom krav til vannføring, fiskepassasjer og andre nødvendige tiltak.

Konsekvenser ved stenging

Stenging og begrensninger i fisket rammer grunneiere, reiseliv og lokalsamfunn. Det bør utredes støtte- og kompensasjonsordninger ved dokumenterte tap som skyldes forhold lokale aktører ikke rår over.

Ansvar og finansiering

Kvænangen kan ikke finansiere nasjonale bevaringstiltak alene. Staten må dekke kostnadene til overvåking, pukkellakstiltak og restaurering og gi faglig bistand til kommuner og lokale lag. Nye kommunale oppgaver må følges av midler.

Meldingen bør også avklare ansvar, frister og hvordan effekten av tiltakene skal måles.